

ЎАТАНДЫ СҮЙҮЙ — ПЕРЗЕНТЛИК ПАРЫЗЫМИЗ

« ИНСОН ВА ҚОНУН »

КУШ — ЭДИЛЛИКТЕ

Газета 1996 — жыл
1-сентябрьден бослап
шыға баслады

30 АПРЕЛЬ

1997 жыл

№ 15 (22)

СЭРШЕМБИ

сатыуда еркин баҳада

АДАМ ХАМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАҮ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ЙЎЛИДА

Фуқароларни хуқуқий муҳофаза қилиш ва аҳолининг хуқуқий маданиятини юксалтириш масаласида ижобий натижаларга эришиш учун биз хуқуқшунослар авваломбор, ўзимизни ишимизда тартиб интизом ўрнатишдан, берилган масъулиятли вазифамизга тўғри муносабатда бўлиб, қонун талабларига биринчи навбатда ўзимиз амал қилишимиз, фуқаролар билан тўғри муомала қилишни ўрганишдан, уларни қабул қилиш учун тегишли шарт-шароит яратишдан, ҳар бир муаммони ечишда бошқаларга намуна бўлишдан, хизмат маданиятини юксалтиришдан бошлашимиз керак.

Республикамиз мустақилликка эришгандан кейинги иқтисодий ва сиёсий соҳалардаги барча ислохотларимизнинг пировард мақсади маънавий жиҳатдан, таълим ва маърифатни юксалтириш, миллий ўсиш гоёсини рўёбга чиқардиган янги авлодни вояга етказиш, давлатимизнинг бугунги кундаги энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолади.

Мамлакатимизда ҳар бир аёлнинг хуқуқлари, эркинликлари уларнинг ёшидан, миллатидан қатъи назар, давлат томонидан Конституция асосида тўла қафолатланади.

Мамлакатимизда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ижтимоий қурилишда хотин-қизларнинг ролини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» ги Президент Фармони халқимизнинг насл-насабини, оналикнинг мартабасини давлат миқёсида ҳимоя қилишнинг ёрқин намунаси бўлди.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида оилага XIV боб бағишланган. Яъни, Оила-жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш хуқуқига эга—деб 63-моддада белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикасида соғлом авлодни қамол топтириш борасида кўп-кўп самарали ишлар амалга ошири-

лаяпти. Бу масалада давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Бундай сиёсат негизда хотин-қизлар орасидаги турли касалликлар ҳамда болаларнинг ногирон туғилиши каби ташвишли ҳолатларнинг олдини олишдек муҳим вазифалар турибди.

Соғлом онадан соғлом фарзанд туғилди. Еш авлод саломатлигини таъминлаш учун аввало онанинг ўзини асраб-авайламоғимиз керак. Бу масалани ижобий ҳал этиш учун эса аҳолининг шу жумладан, хотин-қизларнинг тиббий саводхонлигини ошириш лозим.

Халқимизда аёлларни ҳурмат-иззатини баҳо келтириш одат тусига кирган ва қонунлар билан мустаҳкамлаб қўйилган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 18-моддасига асосан барча фуқаролар бир хил хуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, irqи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар, қонун олдида тенгдилар.

Конституцияга асосланган Ўзбекистон Республикасининг қонунида бу адолатли принциплар ўз ифодасини топган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида хотин-қизларга кенг хуқуқ ва эркинликлар берилиши билан бирга уни амалга ошириш қафолатлари ҳам белгиланган. Конституцияга асосланган Никоҳ ва оила, Меҳнат, Жиноят, Фуқароларни Қодексларида хотин-қизларга кенг имтиёзлар берилиши билан бирга унинг қафолатлари ҳам аниқ кўрсатилган.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексида хотин-қизларнинг, болаларнинг хуқуқ ва эркинликларини бузиш, гайриқонуний жиноий таъжовуздан ҳимоя қилувчи қатор моддалар мавжуд. Жумладан, онанинг ўз чақалогини қастдан ўлдирishi (99-модда); аёлни ўз ҳомиласини суғъий равишда туширишга мажбурлаш (115-модда); номусга тегиш (118-модда); жинсий аҳтиёжни зўрлик ишлатиб гайритабiiий усулда қондириш (119-модда); аёлни жинсий алоқа қилишга мажбур этиш (121-модда) ва ҳоказо.

Бу масалаларга Жиноят Кодексининг алоҳида V-боби ажратилиб, оилага, ёшларга ва ахлоққа қарши жиноятлар деб номланган. Бу бобда вояга етмаган ёки меҳнатга лаёқатсиз шахсларни модда таъминлашдан бўйин товлаш (122-модда); ота-онани моддий таъминлашдан бўйин товлаш (123-модда); болани алмаштириб қўйиш (124-модда);

кўп хотинни бўлиш (126-модда); вояга етмаган шахсни гайриқонуний хатти-ҳаракатларга жалб қилиш (127-модда); уни олти ёшга тўлмаган шахсга нисбатан уятсизбузуқ ҳаракатлар қилиш (129-модда); фойишахона сақлаш ёки қўш-маччилик қилиш (131-модда); аёлни эрга тегишга мажбур қилиш ёки унинг эрга тегишига тўсқинлик қилиш (136-модд) каби жиноятлар учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

Юқорида айтиб ўтилган хотин-қизларнинг хуқуқларига, эркинликларига ва манфаатларига таъжовуз қилувчи жиноятларни олдини олиш, уни содир этилишига сабабчи бўлган ҳолатларни йўқотиш, тарбиявий ишларни янада тақомиллаштириш, маҳалла оқсоқоллари, актив-жонқуярларини ва жамоатчиликнинг эътиборини бу муҳим масалага яқиндан қаратмоқ зарурлиги ҳаёт талабидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов «энг муҳим вазифа—халқнинг адолатпарвар жамиятини вужудга келтириш. Бу жамият пойдеворини, энг аввало, бой ва бадавлат, меҳнат қадрини биладиган, маънавий соғлом ва маданий савияси баланд минглаб ва миллионлаб оилалар ташкил этади» деб алоҳида таъкидлагани бежиз эмас. Шу ўринда, айниқса, Президентимизнинг мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб то шу кунгача оилани мустаҳкамлаш, кўп болали оилалар, кам таъминланган ва муҳтож оилаларга моддий ёрдам бериш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш учун бир қатор тадбирларни амалга ошираётганлигининг ўзи халқпарварлик, мустақилликдан ифтихор қилиш туйғуси ва доно раҳбарликнинг ёрқин намунаси деб тушуномоғимиз лозим.

Гавҳор БОБОДЖОНОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси
Прокурорининг катта ёрдамчиси.

АДВОКАТ МИНБАРИ

МАҚСАДИМИЗ—ВАТАНГА ХИЗМАТ

Элиқалъа тумани 1977 йилнинг 23 март кунин тузилганлиги сабабли Элиқалъа тумани юридик маслаҳатхонаси тузилиб «Бог'ёб» фермерлар хўжалиғи марказида ўз фаолиятини район халқ суди биносига бошлаб, кейинчалик район партия комитети ўзининг янги биносига кўчиб ўтганидан кейин унинг биносига суд, прокуратура ва нотариал идоралари билан кўчиб ўтказилган. 1984 йили суд, прокуратура ва нотариал идоралари билан биргаликда юридик маслаҳатхонаси ҳозирги суд биносига кўчириб ўтказилиб, шу бинода ўз иш фаолиятларини давом қилдириб келмоқда.

Юридик маслаҳатхонасида биринчилардан бўлиб Гулистон Бектурдиева, Бахтиёр Отажонов, Давлат Шомуродов, Робия Ражапова, Жамолодин Нурумбетовлар ўзларининг адвокатлик иш фаолиятларини бошлаган.

Ҳозирги кунда юридик маслаҳатхонаси адвокатларнинг хуқуқлари ва адвокатлик фаолиятининг қафолатлари 1996 йилнинг 27-декабрь кунин қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «Адвокатура тўғрисида» ги Қонуни билан ҳимояланган бўлиб, адвокат касби фаолиятини амалга ошириш чоғида қуйидаги хуқуқларга эгадир:

— тегишли масалаларни ҳал этишга ваколатли бўлган барча идоралар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда жисмоний ва юридик шахсларнинг топшириғига мувофиқ уларнинг манфаатларини ифода этиш ва хуқуқларини ҳимоя қилиш;

— судларда, шунингдек маъмурий хуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқаётган органларда далил сифатида фойдаланиши мумкин бўлган фактлар тўғрисидаги маълумотларни тўплаш;

— юридик ёрдам кўрсатилиши муносабати билан давлат органларидан, корхоналар, муассасалар, ташкилотлардан ҳамда жамоат бирлашмаларидан зарур бўлган маълумотномалар, тавсифномалар ва бошқа ҳужжатларни сўраш ва олиш;

— юридик ёрдам кўрсатиш учун зарур бўлган масалалар юзасидан экспертлар хулосаларини, мутахассисларларнинг маълумотнома-маслаҳатларини миқозининг розилиғи билан сўраш ва ёзма тарзда олиш;

— унга ваколат берган ёки унинг ҳимоясида бўлган шахсга нисбатан иш юритиётган судга ва бошқа давлат органларига тўплаган материалларни тақдим этиш;

— мансабдор шахсларга илтимоснома ва шикоят бериш ҳамда ўлардан ёзма тарзда далил-исботли жавоб олиш;

— қонун ҳужжатларида кўзда тутилган бошқа ҳаракатларни бажариш;

Адвокат ҳимоячилиги ёки вакиллик вазифасини бажараётганда ўзига маълум бўлиб қолган тафсилотлар юзасидан гувоҳ сифатида сўроқ қилиниши мумкин эмас. Адвокат касбий вазифаларини бажариши муносабати билан қўлга киритган адвокатлик далиллари (ашёларни), ҳужжатларни ундан олиб қўйилиши ёки қўздай кечирилиши мумкин эмас, шунингдек, унинг ўзи юридик ёрдам кўрсатаётган шахслар билан учралиши, хуқуқи чекланиши мумкин эмас.

Адвокатнинг иш юзасидан хуқуқий нуқтаи назари ҳусусида суриштирув, органи, терговчи, прокурор тақдимнома

киритиши, шунингдек, суд ҳусусий ажрим чиқариши мумкин эмас;

Адвокат қонунга мувофиқ жисмоний ва юридик шахсларга юридик ёрдам кўрсатаётганлиги муносабати билан уни жиноий, моддий ва бошқа жавобгарликни қўлланиши билан қўрқитиш ёки бундай жавобгарликка тортиш мумкин эмас.

Айни пайтда юридик маслаҳатхонамизда Олтин Ерниязова, Агила Мамбетова, Умар Боғибековлар адвокат лавозимида ишлаб келмоқдалар.

Юридик маслаҳатхонаси адвокатларининг ишлашлиғи ва ишанглиғи учун ишаротлар яратиб берган туман ҳокими А. Тоқиевага, туман халқ суди раислари бўлиб ишлаган Р. Ражапов ва Э. Сабуровга, ҳозирги кунда туман суди раиси бўлиб ишлаб келаётган Ш. Ражаповларга ўз миннатдорчилигини билдирган ҳолда уларни туман фуқароларни Элиқалъа туманининг 20-йил тўлиши муносабати билан табриклаб, уларни туманининг гуллаб-яшнашига ўз ҳиссаларини қўшишга чақирамиз.

М. РАЖАБОВ,
Элиқалъа тумани юридик маслаҳатхонаси мудир.

